תלמוד ירושלמי · מפרשים · עמודי ירושלים על תלמוד ירושלמי · סדר נשים

עמודי ירושלים על תלמוד ירושלמי קידושין

רבי ישראל איזנשטיין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

עמודי ירושלים על תלמוד ירושלמי קידושין

רבי ישראל איזנשטיין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/עמודי-ירושלים-על-תלמוד-ירושלמי-קידושין/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ב 6
הלכה ד 7
הלכה ו 9
הלכה ח 9
פרק ג 10
הלכה ג 10
הלכה ד 10
הלכה ה 11
הלכה ז 11
הלכה יג 11
פרק ד 11
הלכה א 11
הלכה ז 11
הלכה י 11

פרק א

הלכה א

ולא סוף דבר בכדרכה אלא אפי' שלא כדרכה. וכ"ה בכתובות (פ"ג ה"ו) הנה הרמב"ם (פ"ג מהל' אישות ה"ה) פסק דבעל קונה את אשתו אפי' שלא כדרכה וכן פסק הרמ"א באה"ע (סי' ל"ג). וראיתי להשער המלך (פ"א מהל' אישות ה"א) שכתב על מ"ש ה"ה שם דכ"ה בפ"ק דקידושין דף ט' משכחת לה בביאה שלא כדרכה דאין ראיה דהתם קאי להס"ד דבעינן כסף וביאה לכן קונה גם ביאה שלא כדרכה אבל להמסקנא דביאה לחודה קונה א"כ יש לומר דבעינן דוקא כדרכה לכן כתב דילפינן זה מגזירה שוה דקיחה קיחה כי היכא דילפינן בפ' הבע"י לענין הערה ע"ש באידך. ובאמת עדיין לא הועיל לשיטות הר"מ פ"ו מהל' אישות דסבירא ליה דההוא ג"ש לא הוי אלא לענין חופה לבד דס"ל כשיטות הרי"ף פ' הבע"י וכמ"ש הר"ן בפ"ח דקידושין א"כ הדרא קושיא לדוכתה. וראיתי להשער המלך שם שכתב וז"ל ואף לדעת הרי"ף אפשר לומר דוקא לענין הערה לא ילפינן מג"ש דקיחה קיחה משום דאיכא טעמא כל הבועל דעתו על גמר ביאה אבל משום ביאה שלא כדרכה דליכא טעמא ה"נ ילפינן מיניה לתחלת קנין עכ"ל וא"כ היה מקום לומר גם להר"מ כן. אולם באמת הא ליתא דהר"מ ע"כ לא ס"ל כן דהא הלחם משנה פ"ג מה"א הקשה שם דמנ"ל להר"מ דאם פירש דרוצה לקנות בתחילת ביאה דתהיה מקודשת דהא הבעל הלכות לא הוציא זה כ"א לתרץ קושיות התוס' דפ' הבע"י אבל להר"מ דס"ל כשיטות הרי"ף דלא הוי רק חופה לבד א"כ מעיקרא לא קשה. מידי ומנ"ל להר"מ זה הדין דאם פירש תהיה מקודשת בתחילת ביאה. ותירץ דהוציא זה לתרץ קושית התוס' (דף ד' ע"ב) דהקשו דמאי מקשה הגמרא ומצרכי ללמוד על ביאה נילוף מג"ש דקיחה קיחה ולהנ"ל א"ש דזה לא נלמוד רק על חופה עכ"ד הלח"מ. וא"כ מוכח דלא כהשער המלך ומוכח דגם אפי' ללימוד אחר לא בהערה סובר ג"כ הר"מ דהוי רק כמו חופה. אמנם תמיה לי עליהם שלא כתבו מקור נפתח לדברי הרמב"ם מדברי הירושלמי הללו דקאי לענין קידושי אשה מבואר להדיא דאשה מתקדשת שלא כדרכה. (ועם שי"ל פירושים אחרים אבל הר"מ פירשו לענין קידושי אשה) וע"ש בשער המלך שחקר דאיך אשה מתקדשת בביאה בע"כ הא לית לה הנאה מזה. וראיתי בפתחי תשובה באה"ע (סי' ל"ג סק"א) שכתב עליו ותימא שלא הזכיר הגמרא דקידושין דף כ"ב ע"ב מאן לימא לן דלאו הנאה אית לתרווייהו ע"ש עכ"ל. אולם צדקו דברי השער המלך דע"כ האי ודלמא דרך דחויא איתמר ועיקר הסמך הוא על קושיא השניה. דמשכבי אשה כתיב וראיה דהא התוס' יומא (ס"ב ב' ד"ה מה) כתבו וז"ל מ"מ בלא הנאה נמי

מחייבי כגון שלא כדרכה עכ"ל הרי שתפסו בפשיטות דשלא כדרכה לית לה הנאה. וכ"כ התוס' ביבמות (ל"ד ב' ד"ה ולא) שלא כדרכה לפי שמצערת בכך שנאמר וישכב אותה ויענה שעינה אותה שלא כדרכה וכן אם תענה את בנותי שלא כדרכן עכ"ל וכ"כ רש"י ותוס' סנהדרין (דף נ"ט) וא"כ תקשה עליהם מהסוגיא הנ"ל. ועכצ"ל דס"ל דהאי ודלמא הוא דרך דיחוי וקושטא דמלתא אינו כן. וראיתי בחידושי מהרי"ט בקידושין שם שכ' ע"ד התוס' דסנהדרין שכתבו על הכתוב דויענה שלא כדרכה וכ' המהרי"ט וז"ל ותמה אני דליתא בשום דוכתא הכי עכ"ל ותמהני ע"ז דהא כן מבואר להדיא בבראשית רבה (פרשה פ') וצ"ע. ואולי קאי על מ"ש התוס' אם תענה את בנותי. וע' ברמב"ן בפי' החומש שכתב שכל ביאה שלא כדרכה מקרי עינוי. וכ"כ בס' קהלת יעקב במדות חכמים סי' ע"ד בשם הרמ"ז בגופי הלכות שאינה נהנה שלא כדרכה מבואר מזה דצדקו דברי השער המלך ולא נעלם ממנו הש"ס דקידושין. ושוב נדפס שו"ת שאילת שמואל. וראיתי לו בכלילות שמואל (אות ב' סי' ת') שגם הוא כתב דנעלם מהשעה"מ הש"ס הנ"ל וליתא. מיהו לפמ"ש המהרי"ט שם יש ליישב קושית השעה"מ. ועי' יד דוד (דרכ"ג ע"ב ודו"ק. ודע שראיתי להמשנה למלך (פיי"ז מהא"ב הי"ג) שהביא ראיה לדברי הר"מ דאנס אשה שלא כדרכה אינו משלם קנס מסוגיא דסנהדרין דף ע"ג ע"ש. אמנס לפמ"ש הרשב"א בתשובה (ח"ג סי' שע"ז) לא מוכח מידי והבן. ודע שראיתי להכנה"ג באה"ע סי' ל"ג כתב על מ"ש הב"י שם שהר"מ פ"ג מהל' אישות כתב דקונה גם בשלא כדרכה וכתב הכנה"ג בהשמטות שלא מצא זה בדברי הר"מ ע"ש. אולם לפנינו מבואר כן בר"מ (פ"ג ה"ה) והנה בנחל איתן בהא"ב (פ"ג הט"ו) על מ"ש הר"מ וכן אם בא עליה שלא כדרכה פטור כ' וז"ל כ"ה גירסת ה"ה בדברי רבינו אך איכא ספרים דלא גרסי כל זה בדברי רבינו ולכאורה תמוה דאיך ישמט רבינו דין זה דהוא גמרא ערוכה בספ"ב דכריתות בלא שום חולק ע"ש מה שדחק דהר"מ ס"ל דחייב בשפחה חרופה גם בשלא כדרכה ע"ש ואשתמיט מיניה דברי הר"ם הל' שגגות (פ"ט ה"א) שכתב הבא על שפחה חרופה בין בזדון בין בשגגה מביא אשם והוא שתהיה גדולה ומזידה וברצונה ותהיה בעילה כדרכה כו' ומפי השמועה למדו בגמר ביאה כדי שתלקה כו' מבואר דדוקא בכדרכה מביאה אשם תלוי ולוקה ולא בשלא כדרכה ומ"ש שיש נוסחאות דלא גרסו לה. הוא שגגה דאינו נוסחאות שונות ומהתימה מהנחל איתן שלא ראה שכן הוא בכל המקומות שכתב הר"מ הדין דשלא כדרכה הוא מוסגר ויש ספרים שלא היה כתוב כן והיינו מפני אימת המלכות נשמטו מהדפוס כמבואר בהל' אישות (פ"ג ה"ה) שיש ספרים שנשמט שם דין דקונה אשה שלא כדרכה וכמ"ש בשם הכנה"ג וכ"ה בהל' יבום (פ"ב ה"ג) ובהלכות

נערה בתולה (פ"ב ה"ח) ושם (פ"ג ה"י) ובהא"ב (פ"א ה"י והט"ו וט"ז וי"ז ובפ"ג ה"ה ופ"ד ה"א ופי"ז הי"ד ופי"ח ה"ו ופי"ט ה"ב ופכ"א ה"ט) ובהלכות אה"ט (פ"ה ה"ט) וכן שם בה"ט מה דאיתא עכו"ם או בהמה והמעיין בכל אלו המקומות יראה דצדקו דברי שנשמט זה מפני אימת המלכות ובחנם טרח הנחל איתן והסיע דברי הרמב"ם שלא כהלכה והא ליתא וכמ"ש:

(**עד כאן שייך לדף א' ע"א**) **הוא מתחייב כו'**. ע' פני משה מ"ש ליישב דברי הר"מ פ"ט מהל' מלכים דדיינינן להו גם בדינינו לענין עדים והתראה ע"ש מצאתי שכתב כן להדיא ר' יונה בחידושיו לסנהדרין דף נ"ז יע"ש:

(**עד כאן שייך לדף א' ע"ב**) **הדא פליגא עליה דרב כו'**. השירי קרבן הביא דברי הר"ן פ"ב דגיטין דעל מה דאיתא התם דגט שנכתב על איסורי הנאה שכשר דבדבר שצריך ביעור מן העולם וצריך שריפה הגט בטל. וכתב הש"ק וקשה לפ"ז מאי פריך הש"ס מחמץ דלמא שאני חמץ דצריך ביעור מן העולם וצ"ע ואם תאמר מאי נינהו איסורי הנאה שאין צריך ביעור שריפה או קבורה כדתנן סוף תמורה יש לומר דאיירי כשהדירה הנאה ממנו עכ"ל. מבואר מדבריו דהבין מדברי הר"ן דגם מה שצריך קבורה הגט בטל. ולכן הקשה מאן נינהו איסורי הנאה שא"צ או שריפה או קבורה ובמחכ"ת לא כן הוא דדברי הר"ן לא נאמרו רק באיסורי הנאה הטעונין שריפה בזה סובר דהגט בטל דכיון דקיימא לן כר"ש דכל העומד לשרוף כשרוף דמי אם כן הוי כאינו בעולם אבל במידי שצריך רק קבורה מודה הר"ן דהגט כשר והיינו ההוא דכתבו על איסורי הנאה שכשר. ועפר"ח אה"ע סי' קכ"ד ושער המלך ה' גירושין (פ"ד הלכה ב') דאפילו אם כתב על ע"ז של ישראל כיון שאין צריך שרי פה רק גניזה מגזירת הכתוב דושם בסתר מותר לכתוב עליו לטעמו של הר"ן ומכל שכן בשאר הנקברים שאין צריך מן התורה כלל קבורה והוא רק משום שלא יכשלו בזה ב"א מודה הר"ן דכשר וא"כ לק"מ גם מהירושלמי הזה די"ל דהירושלמי ס"ל כחכמים בפסחים פ"ב דחמץ הוא מהנקברין ומכ"ש דמיירי כאן בחמץ דרבנן ובזה בודאי מודה הר"ן ואין כאן קושיא כלל:

הלכה ב

היתיב ר' תנחום כו' בירושלמי שעם פי' השדה יהושע הגירסא הרי פרשת נחלות הרי עשית את כבן ושאר קרובים כבן אם עושה בן בן כבן וכאן שלא עשית את כבן ושאר קרובים כבן אין אתה עושה בן בן כבן אמר הא אזיל קונדיטין והדברים הם תמוהים דלמה אזלו הקונדוטין הרי יישב לו בטוב החילוק. והשדה יהושע כתב ב' פירושים ואין בהם כדי שביעה כלל. אולם הגירסא הנכונה היא כמו שהוא בירושלמי יבמות (פ"י ה"ז)

וחסר מתיבין רבנן דקסרין הרי פרשת הטומאה עשית אח כבן ושאר כל הקרובים כבן ואין אתה עושה בן בן כבן אמר הא אזיל קונדיטין ולפ"ז א"ש בפשיטות:
ויבא לידי כרשינה כו' השירי קרבן כתב וקשה הא קיימא לן דהמטיל מום בקדשים הרי זה לוקה כדאיתא בפרק פסולי המוקדשים ולא יגרע אדם מן הבהמה ועוד כיון דכתיב בכהנים וקדשתו בע"כ פשיטא שמצוה שלא לעשותו בעל מום כו' ע"ש ולענ"ד לא קשה מידי דמה שהקשה דהמטיל מום לוקה ויליף אדם מבהמה ונראה מדבריו דיש מלקות במטיל מום באדם. ואני תמה על זה דהא בש"ס בכורות (מ"ג א') איתא דאדם מקדשים לא יליף שכן הוא בעצמו קרב לגבי המזבח. וע"ש בתוס' שכתבו דלגבי איזה נקרא מום ילפינן מהדדי דכיון דגלי גלי אבל לגבי שאר מילי לא ילפינן מהדדי. וע' בת"כ פ' אמור (פרק ג') לענין שעבר מומו שיהיה כשר לעבודה ומצרכינן קרא באדם דלא נוכל ללמוד מבהמה וא"כ גם לגבי שיהיה אסור להטיל מום באדם לא נוכל ללמוד מבהמה. ומה שהקשה מעשה דוקדשתו. הנה לדעת כמה פוסקים הוי אסמכתא בעלמא וכמ"ש לעיל. וגם אם נאמר דהוי דאורייתא יש לומר דבזה לכולי עלמא הוי דרבנן כיון שכבר הוא מחולל דנשא שפחה ואם כן בודאי קאי הרציעה גם עליו. ועשו"ת שואל ומשיב (ח"ג סי' ט"ז) מה שחקר אם מותר לחתוך יותרת אצבע בכהן ע"ש ותמהני שלא העיר מדברי המל"מ ה' עבדים (פ"ג ה"ח) דבבעל מום מותר להטיל מוס ע"ש. ואם כן בעובדא דידיה היה מותר לחתכו. אך בזה"ז בודאי דבלא"ה מותר להטיל מום בכהן:

הלכה ד

בכור שנטרף בתוך ל' יום כו'. עי' מראה הפנים שכתב שמוכח דלא כרש"י דהא קאמר כמו שמת ע"ש אולם ר' ישעיה הובאו דבריו בשיטה מקובצת לב"ק (די"א ע"ב) פי' דברי הירושלמי גם לרש"י דהרי הוא כמו שמת מעצמו יעו"ש. וראיתי בש"מ שם שכתב על דברי הפוסקים שהביא שהם סוברים דבנולד בטריפות חייב בפדיון וכתב ע"ז וז"ל יראה משמועה הזו שהזכרנו שלא נאמר כן אלא בטריפה של ב' ראשין מטעם דבגלגולת תליא רחמנא הא בשאר טריפות לא כו' עכ"ל נראה מדבריו דפי' הש"ס דדוקא בגלגולת התיר רתמנא ולא בשאר טריפות ומזה נראה דצדקו דברי הש"ך ביו"ד (סי' ש"ה ס"ק ט"ז) דבודאי טריפה אפי' חי כמה פטור מפדיון. וראיתי להגאון יעבץ במגדול עוז (בברכת הורי פלג א' ס"ל) שכתב דליתא דהא מבואר בש"ס דכיון דיותרת חי אח"כ אף דהוי טריפה עכ"ז חייב בפדיון וה"ה לכל העריפות עכ"ד. אולם לפ"ד המאירי א"ש דברי הש"ך דדוקא בגלגולת הדין כן דבגלגולת תליא רחמנא ולא בשאר טריפות וא"ש. וראיתי להער על מה שכתב בשו"ת שבות יעקב (ח"א סי' ד') שנשאל בנולדו ב' גופים מחולקין

שכל הגוף היה מחולק רק שהראשים היו מחוברים מה דינם ע"ש באורך. ובהגהת הג' מהרי"ש שם כתב דהא דאסורים להנשא שכ' השבו"י משום דאסור לשמש בפני כל חי דלמה לא אמר משים אחות אשה. וכ' דלפמ"ש המהר"ח אלפנדרי דטריפה מותר משום אחות אשה ה"ה הכא והקשה על הרשב"א דסבירא ליה דיותרת חי יב"ח מש"ס מנחות דל"ז דמקשה שם דהא הוי טריפה ולפמ"ש הרשב"א דלמא כה"ג לא נפטר מפדיון עכ"ד. ולדעתי ליתנייהו לדבריו דמלבד דהדין דמהרח"א דבטריפה מותר משום אחות אשה אינו ברור לדעתי. וע' בקהלת יעקב (מדות חכמים סימן קכ"ב) שכתב דאסור וכן כתב במי נדה (ד"נ ע"א) יע"ש. וכן הוא לפי דעת רבינו תם שכתב הכ"מ פי"ג מהלכות גירושין דטריפות דאדם חי יב"ח אם כן לדידיה בודאי אסירה משום אחות אשה. ואמת שבברכת הזבח זבחים (קט"ז א') השיג על הכ"מ וכן הפר"ח בסי' ל"א תמה עליו וע"ש בת"ש. אולם הבית שמואל (סי' י"ז) והפלתי (סי' ל"א) קיימו דברי רבינו תם לפ"ד הכ"מ ואם כן אין הדין של מהרח"א ברור. אולם גם אם נודה לדבריו הא עיקר טעמו מה דסבירא ליה דטריפה מותר באחות אשתו דאינה אסורה אלא בחייה וטריפה אינה חיה אבל בנ"ד דגם אם ממא דהיא טריפה עכ"ז כיון דיוכל לחיות הרבה אם כן פשיטא דאיכא איסורא דאחות אשה וז"ב. גם מ"ש בפשיטות דבאופן שצייר השבו"י הוי בעל מום אינו נראה דא"כ עשית לאדם הראשון וחוה בעלי מומין דהא הם נולדו ממש דו פרצופין וכציור הזה והדבר פשוט דבכי האי גוונא אינו טריפה כלל ולא דמי לציור של הש"ס דהתם הוי גוף א' וב' ראשין הוי טריפה משא"כ בנ"ד דהם באמת ב' גופים אינו טריפה כלל. גם מה שהקשה על הרשב"א דאימא יותרת חייב בפדיון נראה דזה באמת תירוצו של הש"ס דכיון דהוי ב' גלגולת והוי רק יותרת לכן חייבים. ועי' בדברי הג' יעבץ במגדל עוז שם שפי' כן דברי הגמרא וז"ל טריפה כי האי חי משום הכי אינם בכלל טריפות דמיעט קרא עכ"ל. וע"ש שכתב שמזה סיוע להרשב"א והן אמת שלפ"ז לשון הש"ס דחוק מאד ויותר נראה כמ"ש בשם השיטה מקובצת ואם כן אתי שפיר בפשיטות. (ועי' בפרמ"ג בפתיחה להלכות טריפות שנסתפק אם יותרת מוליד ולכאורה קשה ע"ז דהא בתשב"ץ (ח"ב סי' קע"ב) מבואר דאינו מוליד ויש לומר דס"ל דהוא אינו חי) אחר כך נדפס שו"ת שואל ומשיב (ח"ג סי' י"ז) שהוסיף על דבריו דזה גרע מטריפה ע"ש ולא ניתנו דבריו להאמר כלל. ועיין בא"ז הלכות אבילות (סי' תכ"ד) שכתב כמה תמיהות איכא בתלמוד מה שאינו הוה בעולם כגון ההוא דס"פ הקומץ רבה דבעו מיניה פלימו מי שיש לו ב' ראשים כו' ע"ש ולא ידעתי מדוע חשב זה לנמנע הא חזינן דהוי בעולם וכמ"ש התוס' שם וכן היה בימי השבות יעקב. ועיין שו"ת תודת שלמים (סי' כ"ט) בשם ספר

מעשה טוביה שהביא שהיה כן. ועיין שו"ת ח"ס חיו"ד (סי' צ"ח) שמשם סיוע לדברינו שכתבנו למעלה:

הלכה ו

רבי בא רב חונא בשם רב ואפילו ציבור בציבורין כו'. עיין פני משה ומראה הפנים שפי' הסוגיא דרב הונא ור"א פליגי בדברי הר"ח והר"ן אם צריך לשום בחליפין ע"ש. אולם מצאתי בשיטה מקובצת לב"מ שכתב בשם הרמב"ן שהביא הירושלמי הזה ופירשו כדברי ר"ת ור"ח סובר דאפילו ציבור בציבורין שהן שוין צריך לשומן ור"א סובר בדבר שוה שאין צריך שומא ואתיא דר"ה כר"י דאפי' גדיים נגד גדיים לקוחות הן ולכן צריכין לשומן בהן דמים ור"א סובר דזה חלקו הראוי שאין נעשה דמים אלו לאלו ולכן א"צ לשומן ע"ש באורך:

סמיכה גבי חדא פרוטייא כו'. עיין מה שפי' הפ"מ והעולה מדבריו דאם נשאר רק מקצת החוב הוי כחוב שלא מחמת המכר. ואין הבנה לזה דהא הטעם כתב ה"ה (פ"ה מהלכות מכירה) דהוי כאלו החליפו עכשיו. ועיין לח"מ שם ואם כן הדין כן אם כבר נתן מקצת הדמים. ועיין בדברי הרמב"ן והריטב"א שבשיטה מקובצת לב"מ (דמ"ו ע"ב) דגרס סמכי' גבי טרפוזא והיינו המחה אצל שולחני ואם כן הוי חוב ע"ש באורך ותבין:

הלכה ח

[כ"י] מהו מקיים ר' יוסי בי ר' חנינא ובכל זאת אנחנו כורתים אמנה וחותמים כו' כתב הש"ק וקשה הא כתיב נמי בהך פרשה ועמי הארצות המביאים את המקחות וכל שבר ביום השבת למכור יקח מהם בשבת וביום קודש דזהו ודאי רק מדרבנן אולם באמת לא קשה מידי דהא דמקח וממכר הוא רק מדרבנן הוא רק כשנקנה דרך ארעי אבל מי שקובע למכור כל היום הוא עובר על עשה דביום השבת תשבות וזה שכתב הרמב"ן בפרשה אמור בפסוק שבתון זכרון תרועה ע"ש באורך וזהו כונת ה"ה (פכ"א מהל' שבת ה"א) שכתב נאמר בתורה תשבות אפילו מדברים שאינן מלאכה חייב לשבות מהן וכתב ה"ה כונת רבינו הוא שהתורה אסרה פרטי המלאכות המבוארות עפ"י הדרך שנתבארו ענינהן ושיעוריהן ועדיין היה האדם יכול להיות עמל בדברים שאינן מלאכות כל היום שכך אמרה התורה תשבות וכן כתב הרמב"ן בפירוש התורה שלו והלחם משנה שם דחק לפרש דברי הרב המגיד דקאי לח"ש ע"ש. ומלבד הדוחק שיש בדבריו הנה ה"ה כ' שכ"כ הרמב"ן בפירוש התורה והא לא הוזכר כלל ברמב"ן מזה אלא כונתו דמה שאין מלאכה מותר מן התורה הוא רק דרך ארעאי אבל להיות כל היום בחנות אסור מן התורה ועובר על מצות עשה דתשבות ועיין בארעא דרבנן (מהדורא בתרא אות רכ"ד) שכתב דבר

הזה דראה בפתקא בירושלים בשם הריטב"א וסיים זו מרגניתא שבידינו מרבינו הגדול הרמב"ן וסיים הארעא דרבנן ולזה נוטה גם דברי הרמב"ם (פרק ד' מהלכות שבת הלכה י"ב) עכ"ל ואשתמיט מיניה דברי הרמב"ם פרק כ"א ודברי הרב המגיד הללו שמבואר כן ועיין שאלות ותשובות חתם סופר (חח"מ סי' קצ"ה) שרמז לדברי הרמב"ם הללו ולא העיר מדברי הלחם משנה שם:

פרק ג

הלכה ג

אמר ר' מתנא חומר הוא בעריות. כ"ה ג"כ בעירובין (פ"ג ה"ה) ועד"ש בקה"ע מה שפי'. וראיתי בש"ק שם שכ' דמדברי הירושל' הזה ראיה ברורה לדברי הגאונים שהביא ה"ה דבממון לא בעינן תנאי כפול כו' ע"ש. ולא ראה דברי בעה"ע (אות תנאי כפול) והובא ג"כ במרדכי גיטין (פ' מי שאחזו) שפי' בכל אתר כו' היינו באיסורים וא"כ לא מוכח מידי. וע' בפ"מ כאן. והנה בבעה"ע שם גרס מעקרי קידושין ופי' דהיינו דתפסי ג"כ קידושי שני. אך כ' זה דוקא לפי דעתו דגם ר"מ בעצמו סובר בקידושין דוקא לחומרא אמרה אבל לפי מה דס"ל דלר"מ בעינן מה"ת משפטי התנאים מוכרחין אנו לפרש כפי' הקה"ע. ובזה נ"ל ליישב סוגית הירושל' גיטין (פ"ד ה"ח) דעל מה דאי' במשנה המוציא את אשתו משום איילונית ר' יהודא אומר לא יחזור וחכ"א יחזור ואמרי' שם בירושל' אמר ר' יוחנן לית כאן ר' יהודא אלא ר"מ ותני כן משום ר' מאיר אומר אומרין לה שתיקותך יפה מדיבורך. ולכאורה הוא תמוה דהא בש"ס בבלי גיטין (מ"ו ע"ב) מקשינן על חכמים דכאן אמרו יחזור ולעיל (מ"ה ב') אומרים דמשום נדר ושם רע לא יחזור ומתרץ דחכמים היינו ר"מ והכי במאי עסקינן בדלא כפלי' לתנאה. אם כן אמאי סובר ר' מאיר דיחזור כיון דמיירי בלא כפלי' לתנאה. אמנם אם נאמר כדעת בעה"ע דמשום חומר דעריות גם אם לא כפלי' לתנאה אזלינן הכא והכא לחומרא א"ש דגם החכמים סוברים כר"מ דבעינן תנאי כפול רק הם סוברים דקידושין וגיטין שוים לשאר איסורים דבעינן תנאי כפול משא"כ ר"מ לגרמי' סובר דקידושין וגיטין משום חומר דעריות אזלינן הכא והכא לחומרא וא"ש והבן:

הלכה ד

ר' לעזר אמר מקודשת אפי' בעדים כו'. ע' בפ"מ שפי' דהיא מקודשת ודאי ובמראה הפנים כתב דצ"ל דברי הירושלמי הללו קודם הלכה ד' עיין שם וגרם לו זה שלא ראה דברי הרמב"ן ההובאו בבעל התרומות (שער נ"א ח"ו) ששם פי' דאפילו אם יש עדים

שאומרים שהוא סבור שהיא עשירה כו' וע"ש שביאר כל דברי הירושלמי הזה ושוב מצאתי להשירי רבן שהביא דברי הבעל התרומות הללו וצריך לי עיון מה שלא נזכר בשולחן ערוך בשום מקום הך דלא יקחו הדיין והעדים החפץ משום הרחק מן הכיעור כמבואר בחולין דף מ"ד ע"ב ע"ש:

הלכה ה

[כ"י] **שמואל אומר בעניותינו צריכה ממנו גט**. נ"ב עשו"ת ח"ס (חאה"ע סי' ע"ט):

הלכה ז

ואין למדין ממנו דבר אחר. עיין בש"ק שחילק דהכא יש טעמא שתשאר עגונה כו'. אולם בפני משה ביבמות (פ"ב הי"א) חילק דהכא מירתת שיבא האחר ונמצא שיודע שבא על א"א אבל הכא יחזור השדה והפירות. ובזה י"ל מה שתמה הט"ז בח"מ (סי' תכ"ב ס"ד) על מש"ש הע"ש והסמ"ע דצריך שבועה דהא בההיא דנאמן לכנוס נאמן בלא שבועה ע"ש ולהנ"ל א"ש דהתם איכא מורתת ולכן נאמן בלא שבועה ועיין בהגהת אמרי ברוך שם מש"ש לפי שלא ראה דברי הט"ז. וע' בקה"ע ששיבש הגירסא שלפנינו אף בקידושין כן ולא ראה דברי המהרי"ט בחי' על הרי"ף. שפי' הירו' כפי הנוסחא שלפנינו יע"ש:

הלכה יג

הונא בשם ר' יוסף אמר אין הלכה כר' יוסי לעתיד לבוא ובש"ס דילן פסקינן דהלכה כר' יוסי וכן כתב הרי"ף שם. וראיתי בהגהות החו"י הנדפסים שם בגליון שכתב דצ"ע וכ' הלכתא למשיחא ע"ש. ובמח"כ נעלם ממנו תוס' זבחים (מ"ה א' ד"ה הלכתא) שהקשו כן וכתבו דנ"מ לענין להתרחק ממשפחות שאינן ידועות. וכ"ה בא"ז הלכות יבום וקידושין (סי' תר"ה) וכ"ה בחי' הרמב"ן והרשב"א ובר"ן והוא פשוט עטואה"ע סי' ב':

פרק ד

הלכה א

הדא אמרה יהושע ריחקן. ע' בפני משה שדחק בביאורו ואשתמיטתיה שהרמב"ן בחי' יבמות דף ע"ח ביאר הירושלמי בדרך יפה ע"ש:

הלכה ז

[כ"י] **ר' אבהו בשם ר' יוחנן**. נכתב בצדו עשו"ת ח"ס (חאה"ע ח"א סי' י"ג):

הלכה י

וחכמים מטמאין שדרך תינוק לטפח בעיסה בקה"ע כ' דלא גרסינן בעיסה כו' ע"ש ובמח"כ לא ראה בתוס' חולין (פ"ו א' ד"הרוב) ונדה (י"ח ב' ד"ה רוב) ובר"ש טהרות

(פ"ג מ"ח) שהביאו הירושלמי הזה וגורסים בעיסה והביאו ראיה מזה דלא כפירש"י דרק התינוק הוא ודאי טמא והספק הוא אם נגע בעיסה. וע' במראה הפנים שכ' שזה ראיה לר"ת ולא ראה שהתוס' והר"ש הביאו הראיה הזאת ונראה שהקה"ע כ' כן לרש"י והוא אולי לא גרס בירושלמי בעיסה. ועיין ערוך לנר נדה (דכ"ה ע"ב) אבל גם זאת תקשה למה פי' כפירש"י ולא כר"ת כיון שהתוס' והרא"ש הכריחו כן. וכן ראיתי להר"מ בפי' המשנה ובחיבורו ה' אה"ט (פט"ז ה"ו) שפירש כן ע"ש:

ומניין שהורגין על החזקות כו' כתיב ומכה אביו ואמו כו'. בשירי קרבן כתב ודלמא התם היינו טעמא דאיכא נמי רובא דרוב בעילות אחר הבעל כדאמרינן בבבלי פ"ק דחולין אבל בחזקה דליכא רובא מנ"ל דהורגין ולא קשה מידי דהאי רוב בעילות אחר הבעל מנ"ל זה דלמא היה פרוש ממנה וע"כ דהוא משום חזקה דחזקה על כל הנושאים זה את זה דהוא בועל אותה ולכן אנו אומרים דרוב בעילות אחר הבעל אבל העיקר הוא החזקה. ועיין בב"ש (סי' י"ט סק"א) ובשו"ת ח"ס (חאה"ע סי' מ"א) וא"כ הוי רק חזקה: